

Gemeentelijk accommodatiebeleid

Rol van de gemeente

Gemeenten faciliteren een groot deel van de georganiseerde sportbeoefening in Nederland. Zij zorgen o.a. voor de planning, de bouw, het beheer en de exploitatie van sportparken, zwembaden, ijsbanen en sporthallen. Kortom, de gemeenten zijn voor een groot deel verantwoordelijk voor de bestuurlijke opdracht in het kader van het bevorderen van de sportparticipatie van de burgers.

Sociaal accommodatiebeleid

Sinds jaar en dag hanteren gemeenten een zogenaamd sociaal accommodatiebeleid met als doel om zoveel mogelijk inwoners te kunnen laten sporten. De tarieven voor het gebruik van sportaccommodaties liggen vaak ver beneden de kostprijs. De gemeente is autonoom in het vaststellen van de tarieven van de gemeentelijke sportaccommodaties. Hoe de hoogte van deze tarieven tot stand is gekomen is vaak historisch bepaald.

Als gevolg van de economische recessie en de als gevolg daarvan door te voeren bezuinigingen, is de discussie over de hoogte van en de ongelijkheid in de tarieven voor de verschillende takken van sport actueler dan ooit.

Veel gemeenten gaan (noodgedwongen) over tot verhoging van de huur- en gebruikstarieven en tot het inzichtelijker en transparanter maken van de daadwerkelijke kosten van sportaccommodaties. In dit kader veel gehoorde terminologieën zijn "introduceren van het profijtbeginsel (de gebruiker betaalt) en "toegroeien naar een kostendeekkende huur".

Voor sportaccommodaties geldt dat voor wat betreft de exploitatielasten rekening moet worden gehouden met de kapitaallasten, de vervangingsinvesteringen en de onderhouds- en beheerkosten. Omdat de kosten van veel accommodaties gemiddeld veel hoger zijn dan het tarief dat bij de verenigingen in rekening wordt gebracht, moeten gemeenten een enorme inhaalslag maken om te komen tot kostendeekkende huren. Hoewel gevallen bekend zijn waarin gemeenten hebben uitgesproken dat zij beogen om in 2014 te komen tot kostendeekkende huren, is het nog maar zeer de vraag of het wel redelijk (lees juridisch mogelijk) is om de huren in dit tempo met zulke hoge bedragen te verhogen. Het bezuinigingsbeleid dat nu door veel gemeenten wordt ingezet, betekent hoe dan ook dat voor veel verenigingen en andere gebruikers min of meer een einde lijkt te komen aan de voordelen van het (sociaal)accommodatiebeleid.

Kan mijn vereniging bezwaar maken (in juridische zin) tegen de vaststelling van nieuw beleid?

Het antwoord is nee! Uit artikel 8:2 Algemene wet Bestuursrecht (AWB) volgt dat er geen directe rechtsbescherming open staat tegen de vaststelling van beleidsregels. Er is dus geen directe juridische actie mogelijk op de vaststelling van beleid.

Echter, indien de nieuwe beleidsregel in een concreet geval wordt toegepast, dus in geval dat, bijvoorbeeld door het college van B&W, een besluit wordt genomen op basis van het vastgestelde beleid, dan kan de belanghebbende daartegen bezwaar en beroep indienen. Een voorbeeld hiervan is het besluit tot afwijzing van een subsidie waartegen bezwaar mogelijk is. De procedure hiervoor is beschreven in hoofdstuk 6 van de brochure Samen scoren en in het document "procederen in het publiekrecht" (samenvatting van hoofdstuk 6).

Om het beleid t.a.v. de gemeentelijke sportaccommodaties vervolgens te implementeren, zal de gemeente zich moeten begeven op privaatrechtelijk terrein. Het gewijzigde accommodatiebeleid zal namelijk gevolgen hebben voor de bestaande en eventueel nieuwe huurovereenkomsten en huurprijfsafspraken. Of dit huurrechtelijk gezien mogelijk is en welke rechtsbescherming hiertegen bestaat wordt besproken in Hoofdstuk 7 en 8 van de brochure Samen Scoren en in het document "procederen in het privaatrecht" (samenvatting hoofdstuk 7 en 8).

Een gemeentelijk bestuursorgaan is verplicht van een vastgestelde algemene regel af te wijken indien de toepassing ervan in een concreet geval leidt tot onevenredige gevolgen in verhouding tot de met de beleidsregel te dienen doelen. Een onevenredig gevolg zou kunnen zijn dat er geen reële mogelijkheid tot sporten overblijft als gevolg van enorme huurverhogingen.

Mag een gemeente zelf de kosten bepalen die zij in rekening brengt bij gebruikers/huurders van sportaccommodaties?

Gemeenten bepalen zelf de kosten die aan gebruikers/huurders van gemeentelijke sportaccommodaties in rekening worden gebracht. Het beleid wordt in elke gemeente autonoom vastgesteld in de gemeenteraad. De uitvoering van het beleid ligt in handen van het college van B&W.

Er is in Nederland een grote diversiteit aan huurprijzen van sportaccommodaties. Hoewel veel sportverenigingen daar benieuwd naar zijn, zijn daar geen algemeen geldende regels voor. Vanuit de Vereniging Nederlandse Gemeenten worden wel handreikingen gepubliceerd voor gemeentelijk tarieven- en subsidiebeleid in de sport.

Door sportaccommodaties tegen een sociaal tarief te verhuren, waarmee de kosten van de sportbeoefening worden gedrukt, wordt door de gemeente (indirect) de sportdeelname bevorderd (sportstimulering). Sommige verenigingen betalen jaarlijks een symbolisch bedrag aan huurkosten, een bedrag dat totaal geen relatie heeft met de werkelijke kosten van beheer en onderhoud. Voor veel gemeenten is dit in tijden van noodzakelijke bezuinigingen niet meer te verantwoorden. Gemeenten gaan daarom over tot bijvoorbeeld de invoering van de zogenaamde kostendekkende huur. Het ter beschikking stellen onder de kostprijs wordt niet langer meer gezien als een reële manier van sportstimulering.

Kostendekkende huur

In de kostendekkende huur zitten kapitaalslasten (rentekosten en afschrijvingen), onderhoudskosten, vaste lasten (OZB, rioolheffingen, hoogheemraadschap en verzekeringskosten), beheerkosten en overige kosten (erfpachtcanon) verwerkt. Een noodzakelijk gevolg voor de gebruiker is dat de huurprijzen hierdoor flink zullen stijgen.

Wanneer de gemeenteraad besluit dat het beleid om sportaccommodaties onder de kostprijs ter beschikking te stellen wordt gewijzigd in een beleid van bijvoorbeeld het profijtbeginsel, impliceert dit een verhoging van de drempel voor sportdeelname. Een gemeente kan dit wel op andere manieren compenseren. Bijvoorbeeld door voor individuele gevallen (voor bijvoorbeeld mensen die aantoonbaar moeite hebben om de contributie en kosten van materialen te betalen of voor inwoners die beneden een bepaalde inkomensgrens blijven) een mogelijkheid te bieden om voor subsidie in aanmerking te komen.

Kan een gemeente i.v.m. bezuinigingen sport geheel van de politieke agenda afhalen?

De positie van sport is in de Nederlandse Grondwet verankerd. De overheid heeft de verplichting om voor sport (als belangrijkste vorm van vrijetijdsbesteding) middelen ter beschikking te stellen. De (financiële) mogelijkheden zijn bepalend voor de mate waarin dit gebeurt, maar het volledig dichtdraaien van de geldkraan richting sport lijkt in strijd te zijn met de Grondwet.

Vaststelling van het gemeentelijk accommodatiebeleid is grotendeels een autonome politieke keuze waarvoor weinig tot geen juridische instrumenten bestaan. Alleen als een gemeente helemaal niets meer zou doen, kan dit mogelijk strijdig zijn met een (grond-)wettelijke verplichting. Verder zijn alleen in de uitvoering van het beleid juridische waarborgen te vinden, bijvoorbeeld in het huurrecht.